

תקנות המשטרה (כיתות כוננות), התשפ"ד-2023

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 49ב(ג) ו-94א(א) לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן – הפקודה), אני מתקין תקנות אלה:	
תפקידים	1.
תפקיד כיתת הכוננות –	(1) מתן מענה מבצעי ראשוני באירוע איבה, עד העברת האחריות לכוחות הביטחון והמשך טיפול כפי שייקבע על ידי מפקד האירוע בכפוף לנוכחותו במקום;
	(2) תגבור וסיוע במערך האבטחה לכוחות הבטחון בעת אירוע איבה ובהתאם להנחיות מפקד האירוע בכפוף לנוכחותו במקום;
	(3) בביצוע תפקידיו בתקנות משנה (1) ו-(2) יהיו למתנדב בכיתת הכוננות – סמכויות של שוטר בהתאם להכשרה שקיבל ולהנחיות מפקד האירוע;
הקמה וביטול הקמה	2.
	(1) כיתת כוננות תוקם לאחר התייעצות המשטרה עם פיקוד העורף והרשות המקומית או האזורית הרלוונטית, רק בהתקיים כל אלה: (א) ביישוב המסווג כמאיים על ידי פיקוד העורף;
	(ב) ביישוב שיש בתחנה או במרחב המשטרה האחראי עליו תקן של קצינים מתנדבים והדרכה;
	(ג) ביישוב בו אין למשטרה אפשרות ממשית לתת מענה מבצעי ראשוני באירוע איבה;
	(ד) ביישוב בו יש לתחנה או למרחב המשטרה האחראי עליו תקציב לצורך חימוש, ציוד אישי והכשרה מקצועית למתנדבים, וכן יכולת ותקנים לביצוע בקרה ופיקוח ממשיים על כיתת הכוננות;
	(2) כיתת כוננות תבוטל אם חדלו להתקיים בה התנאים הקבועים בתקנת משנה (1).
איתור המתנדבים	3.
	(1) לכיתת הכוננות יתקבל אדם רק בהתקיים כל אלה: (א) מי שנמצא הוא כשיר לכך בהתחשב בזמינותו, מקום מגוריו, גילו, בריאותו, כישוריו, עברו הפלילי, מהימנותו ואופיו ובלבד שאין בעיסוקו או בתפקידו ניגוד עניינים או שאין מניעה אחרת לקבלו;
	(ב) מי שעבר בהצלחה הכשרה וחניכה מקצועיות;

<p>(ג) לא יתקבל אדם שתלוי ועומד נגדו הליך בשל חשד לביצוע עבירת אלימות או שהורשע בעבירת אלימות, או הנוהג להפר את השלום ביישוב או בכלל על ידי מעשי אלימות או איומים במעשי אלימות, בחברה או במשפחה; לצורך כך, יתבקש אישור מנהל המחלקה לשירותים חברתיים הרלוונטי ליישוב;</p>			
<p>(ד) לא יתקבל אדם אם שוחרר מן השירות במשטרה או בצבא בשל אי-התאמה או על רקע משמעת;</p>			
<p>(ה) למפקד כיתת הכוננות ימונה קצין יוצא המשטרה או הצבא;</p>			
<p>(2) מועמד שנמצא שעומד בתנאים בתקנת משנה (1) כרטיז יפורסמו באתרי האינטרנט של המשרד לביטחון לאומי והרשות המקומית או האזורית הרלוונטית, 14 ימים טרם קבלתו לכיתת הכוננות, לצורך הגשת הציבור התנגדות לכך.</p>			
<p>(1) התקבל אדם לכיתת כוננות, זהותו תפורסם באתרי האינטרנט של המשרד לביטחון לאומי והרשות המקומית או האזורית הרלוונטית.</p>		.4	זיהוי מתנדב
<p>(2) למתנדב בכיתת הכוננות תימסר תעודת מינוי לצורך זיהוי כחבר הכיתה.</p>			
<p>(3) חבר כיתת הכוננות יענוד תג מזהה עם שמו במהלך מילוי תפקידו.</p>			
<p>(1) מתנדב ייגרע מכיתת הכוננות לצמיתות או לתקופה אם קצין המשטרה הממונה על אותה הכיתה מצא שמתקיים אחד מאלה:</p>		.5	גריעת מתנדב מכיתת כוננות
<p>(א) חדל להתקיים בו תנאי מהתנאים בתקנה 3(1);</p>			
<p>(ב) בשל בעיות משמעת, מקצועיות או אי התאמה רלוונטית אחרת;</p>			
<p>(ג) לא ביצע הכשרה מקצועית;</p>			
<p>(ד) פרש מרצונו;</p>			
<p>(ה) שינה מקום מגורים;</p>			
<p>(2) (א) הציבור רשאי לדווח בכל עת לתחנה או למרחב המשטרה האחראים על כיתת הכוננות שלא מתקיים לגבי מתנדב תנאי מהתנאים הקבועים בתקנה 3(1) או שמתקיימת עילה לגריעתו בהתאם לתקנת משנה (1).</p>			
<p>(ב) הדיווח ייבדק ובמידת הצורך ייגרע המתנדב מכיתת הכוננות במהלך תקופת הבדיקה.</p>			
<p>(ג) היה הדיווח על אי התקיימות התנאי הקבוע בתקנה 3(1)(ג), ייגרע המתנדב מכיתת הכוננות במהלך תקופת הבדיקה.</p>			
<p>תלונות נגד מתנדב בכיתת הכוננות בקשר למעשים שביצע בשעת מילוי תפקידו, יבוררו באותה דרך שבה מבוררות תלונות נגד שוטרים.</p>		.6	בירור תלונות

פיקוח ובקרה	7.	הקצין הממונה בתחנה או במרחב המשטרה על כיתת הכוננות ביישוב יהא אחראי –
	(1)	להדרכה, להכשרה ולחניכה של כל מתנדב;
	(2)	לפיקוח על תקינות הרישום, הרישוי, האחסון והתחזוקה של כלי הירייה, התחמושת וציוד אישי אחר;
	(3)	לוודא שלא מתקיימת עילה לגרוע מתנדב, כאמור בתקנה 5;
אחזקת נשק בבית המתנדב	8.	ככלל, נשק ארוך קנה יאוחסן במחסן הנשק של כיתת הכוננות. אישור לאחזקתו בבית המתנדב יינתן באופן פרטני רק בהתקיים כל אלה:
	(1)	קיים צורך מבצעי בהתאם לרמת האיום של היישוב לפי פיקוד העורף;
	(2)	אי קיום מחסן נשק סמוך וזמין לבית המתנדב;
	(3)	קיים מתקן נעילה לאבטחת הנשק בבית המתנדב;
דיווח	9.	השר יגיש לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת, מדי שנה, לא יאוחר מיום א' בכסלו, דין וחשבון על יישום התקנות.
תחולה	10.	תחילתן של תקנות אלה מיום פרסומן והן יחולו על כלל כיתות הכוננות.

דברי הסבר

תקנות אלו נוסחו על ידי [מכון זולת לשוויון וזכויות אדם](#).

לפי הודעת משטרת ישראל מיום 1.11.23, החל מתחילת המלחמה ב-7.10 "הוקמו למעלה מ-700 כיתות כוננות חדשות בערים שונות בפריסה ארצית, תוך מתן עדיפות לערים הסמוכות לגבול, בישובי המרחב הכפרי והעירוני בגבולות ישראל, בקו התפר ערי מטרופולין ובערים מעורבות ובאזורי סיכון נוספים, על פי התפיסה המבצעית שגובשה על ידי משמר הגבול ומשטרת ישראל. הכיתות מוכפפות למפקדי תחנות המשטרה ומופעלות באמצעות פיקוד ושליטה מסודר של משטרת ישראל".¹ בנוסף, המתנדבים בכיתות הכוננות קיבלו אלפי רובים.

כיתות כוננות הוקמו במדינת ישראל כבר לפני עשרות שנים, ולאחרונה הפכו לרכיב מרכזי במערך הביטחון במדינה. עם זאת, עד כה הכיתות הוסדרו רק בנהלים של משטרת ישראל.² זאת לעומת מערך המשמר האזרחי שמוסדר בתקנות.³

ההקמה המהירה של מאות כיתות כוננות מעוררת דאגה רבה בקרב חלקים מהציבור, בין היתר, לגבי הקריטריונים להקמה, להכשרה המקצועית של המתנדבים, הסמכויות ותפקידי הכיתות והנסיבות לפירוקן, וגם בעניין יכולת המשטרה לפקח באופן ממשי על פעילותן.

לכן, מוצע עתה להסדיר את כיתות הכוננות בתקנות, תוך הפקת לקחים מבעיות הקיימות במשמר האזרחי ובכשירות ובהגדרות כיתות הכוננות שמבקר המדינה כבר התייחס אליהן בשנים קודמות.⁴

¹ מעל 700 כיתות כוננות חדשות הוקמו ברחבי הארץ, אתר משטרת ישראל (1.11.2023).

² נוהל מס' 60.504.015, הקמת כיתת כוננות יישובית והפעלתה (16.6.2020); נוהל מס' 02.02.06, הקמה והפעלה יחידת כוננות מועצתית (8.8.2021).

³ תקנות המשטרה (המשמר האזרחי), תשנ"ז-1996.

⁴ מבקר המדינה, דוח שנתי מס' 366 (24.5.2016); מבקר המדינה, דוח שנתי מס' 62 (1.5.2012); מבקר המדינה, דוח שנתי מס' 61א (29.3.2011).

מוצע, בתקנה 1, להגדיר את תפקיד כיתת הכוננות באופן מצומצם, רק למתן מענה מבצעי ראשוני באירוע איבה, עד העברת האחריות לכוחות הביטחון והמשך טיפול כפי שייקבע על ידי מפקד האירוע. מוצע שבביצוע תפקידיו יהיו למתנדב בכיתת הכוננות סמכויות של שוטר בהתאם להכשרה שקיבל ולהנחיות מפקד האירוע. כך, יבודלו המתנדבים בכיתות הכוננות מהמתנדבים במשמר האזרחי, שלגביהם הוגדרו תפקידים וסמכויות רחבים בתקנות המשמר האזרחי.

מוצע, בתקנה 2, לקבוע את הקריטריונים להקמה ולביטול ההקמה של כיתת הכוננות. מוצע שכיתת הכוננות תוקם רק לאחר התייעצות המשטרה עם פיקוד העורף והרשות המקומית או האזורית הרלוונטית, וכן עמידה בשורה של תנאים שיבטיחו את הצורך הספציפי והנפרד בהקמה של כל כיתה וכיתה. בנוסף, מוצע שכיתת כוננות תבוטל אם חדלו להתקיים לגביה התנאים הדרושים.

מוצע, בתקנה 3, לקבוע שורה של תנאים לקבל אדם לכיתת כוננות, וכן לעגן את אפשרות הציבור להתנגד לקבלתו. בין היתר, מוצע כי לא יתקבל אדם שהורשע בעבירת אלימות או הנוהג להפר את השלום ביישוב או בכלל על ידי מעשי אלימות או אימים במעשי אלימות, בחברה או במשפחה.

מוצע, בתקנה 4, לקבוע את חובת הזיהוי ונשיאת תג מזהה על ידי מתנדב בכיתת כוננות במהלך מילוי תפקידו, וכן לפרסם את שמות המתנדבים באתרי האינטרנט הרלוונטיים.

מוצע, בתקנה 5, לקבוע תנאים לגריעת מתנדב מכיתת כוננות, ולעגן את זכות הציבור לדווח בכל עת לתחנה או למרחב המשטרה האחראים על כיתת הכוננות שלא מתקיים לגבי מתנדב תנאי מהתנאים בתקנה 3 או שיש עילה אחרת לגריעתו. כמו כן, מוצע לחייב את גריעת המתנדב במשך תקופת הבדיקה, ככל שהדיווח הוא לגבי מעורבותו באלימות.

מוצע, בתקנה 6, לקבוע כי תלונות נגד מתנדב בכיתת הכוננות בקשר למעשים שביצע בשעת מילוי תפקידו, יבוררו באותה דרך שבה מבוררות תלונות נגד שוטרים.

מוצע, בתקנה 7, לקבוע כי הקצין הממונה בתחנה או במרחב המשטרה על כיתת הכוננות ביישוב יהא אחראי על שורה של תחומים, אשר נועדו להבטיח שאכן יהיה פיקוח ממשי של תחנות או מרחבי המשטרה על כיתות הכוננות והמתנדבים בהן.

מוצע, בתקנה 8, לקבוע שככלל, נשק ארוך קנה יאוחסן במחסן הנשק של כיתת הכוננות. אישור לאחזקתו בבית המתנדב יינתן באופן פרטני רק בהתקיים התנאים המפורטים.

מוצע, בתקנה 9, לקבוע חובת דיווח שנתית של השר לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת על יישום התקנות.

מוצע, בתקנה 10, לקבוע שתחילתן של תקנות אלה תהא מיום פרסומן והן יחולו על כלל כיתות הכוננות. לגבי כיתה שכבר קיימת, ניתן יהיה להחיל את התנאים להקמה של כיתה ולקבלת אדם אליה, באמצעות תקנות 2(2) ו-5 אשר מאפשרות לבטל הקמה ולגרוע מתנדב בשל אי עמידתם בתנאים.